

מבחן בתושבע"פ תשע"ו – מידע והמלצות

משנת תשע"ה מבחן חמ"ד בתושבע"פ מועבר לתלמידי כיתות ו' בכל בתי הספר של החינוך הממלכתי-דתי, והוא נערך רק במתכונת פנימית.

המבחן נועד לבדוק עד כמה תלמידים העומדים לפני סיום בית הספר היסודי בחינוך הממלכתי-דתי שולטים בתכנים ובמיומנויות בתושבע"פ. הנושאים הנבדקים במבחן נלמדים בשיעורי תושבע"פ בכיתה ו' עד סוף המחצית הראשונה של שנת הלימודים.

המבחן פותח בהתאם לתכנית הלימודים המעודכנת ובהתאם לדרישות, כפי שהגדירו מובילי תחום הדעת במשרד החינוך. אפשר למצוא את מפרט המבחן באתר האינטרנט של ראמ"ה בלשונית "הערכה בית ספרית", בנושא "מבחני החמ"ד".

שימו לב, חשוב שצוות ההוראה של תחום הדעת בבית הספר יעיין בשאלות המבחן, יכיר אותן ואת הזיקה שלהן לתכנית הלימודים ולנלמד בכיתה, עוד לפני העברת המבחן לתלמידים.

להלן עקרונות המתכונת הפנימית של המבחן:

- העברת המבחן לתלמידים, בדיקתו וניתוח תוצאותיו ייערכו על ידי צוות בית הספר.
 - המבחן הוא כלי הערכה הנוסף על כלי הערכה אחרים שבית הספר משתמש בהם במהלך שנת הלימודים. תוצאות המבחן ומידע ממקורות נוספים יוכלו לשמש את בית הספר לגיבוש תהליכים של קבלת החלטות ולתכנון ההוראה והלמידה בנושאי הלימוד הנבדקים.
 - הערכה פנים בית ספרית מהותית מתרחשת אם צוות בית הספר תופס אותה כחלק בלתי נפרד משיפור ומפיתוח מקצועי ולא ככלי בקרה על עבודתו. לכן ישמשו ציוני המבחן **אך ורק** את הנהלת בית הספר ואת צוותו. ציוני המבחן יישארו בידי בית הספר, והוא **אינו** נדרש לדווח על הציונים לגורם חיצוני כלשהו.
 - מומלץ כי המורה הממלא את תפקיד רכז ההערכה בבית הספר יסייע לצוותי ההוראה להפיק את מיטב התועלת מהמבחן, לנתח את תשובות התלמידים, לתת פרשנות לתשובות אלה, להסיק מסקנות הנוגעות לתהליכי ההוראה והלמידה בבית הספר ולתכנן דרכי פעולה.
 - מומלץ כי צוות ההוראה בבית הספר יערוך ניתוח איכותני של תשובות התלמידים (נוסף על הניתוח הכמותי הנערך באמצעות חישוב הציונים) לפי המחווה של המבחן, ובייחוד חשוב לזהות דפוסים שכיחים של תשובות שגויות. זאת הזדמנות ללמידה משותפת של צוותים מתחומים שונים בבית הספר, והיא תוכל לתרום במידה רבה לשיפור תהליכי ההוראה, למידה והערכה של תלמידים ושל מורים בבית הספר.
 - חשוב להחזיר לתלמידים את מחברות המבחן ולתת להם משוב אינטגרטיבי ומחזק. כדאי לשים דגש על נקודות החוזק ועל נקודות התורפה ולהמליץ על דרכים לשיפור.
 - ראמ"ה תעמיד לרשות בתי הספר כלי עזר (מבוססי אקסל) כדי לסייע לחשב את הציונים ולקבל נתונים על ההישגים של תלמידי הכיתה ושל תלמידי השכבה. כלים אלה יפורסמו באתר האינטרנט של ראמ"ה כמה ימים לאחר מועד העברת המבחן.
- להלן סוגי כלי העזר שיפורסמו:
- כלי עזר כיתתי – הכלי נועד לחישוב הציונים של תלמידי הכיתה במבחן, והוא מספק תמונת מצב של הישגי הכיתה במבחן.
 - כלי עזר שכבתי – הכלי נועד לחישוב הישגי השכבה במבחן. הוא מספק נתונים בנוגע להישגי התלמידים בשכבה ומאפשר להשוות בין ההישגים בכיתות מקבילות.

1355

- היערכות לבחינת תלמידים עם צרכים מיוחדים (לפי הצרכים הפרטניים של התלמידים הנבחרים):
רצוי לספק לתלמידים עם צרכים מיוחדים את התנאים שהם רגילים להם בבית הספר במשך השנה. יש להכין מראש אמצעי בחינה ייחודיים (למשל מחברות מבחן מוגדלות לתלמידים עם קשיי ראייה). מומלץ להקצות כיתה נפרדת וכוח אדם לפי הצורך וליידע את התלמידים הזכאים על ההתאמות שיקבלו (למשל שכתוב תשובות המבחן, הפסקות, חלוקת המבחן למקטעים והקראה).

מועד המבחן ומתכונת העברתו

- מומלץ לקיים את המבחן ביום שלישי, כ"ג בשבט תשע"ו, 2 בפברואר 2016 (אין לקיים את המבחן לפני תאריך זה). במקרים מסוימים בית הספר רשאי לדחות את מועד המבחן למועד אחר, אך יש להביא בחשבון את האפשרות של חשיפה מוקדמת של המבחן לתלמידים.
- במבחן שלושה חלקים:
 - חלק א – דינים
 - חלק ב – גמרא
 - חלק ג – משנה
- כל תלמיד ייבחן בשני חלקים – בחלק א ובחלק ב או בחלק א ובחלק ג. בכל אחד מחלקי המבחן הציון יהיה בטווח 0-100. בתחילת המבחן ינחה המורה את התלמידים בכיתה על איזה פרק בחירה עליהם לענות (גמרא או משנה).
- אסור להשתמש באמצעי עזר כלשהו בשעת המבחן. בחלק ב ובחלק ג יש מובאות מדפי הגמרא ומהמשניות לפי הצורך.
- המבחן יימשך 90 דקות כדי שהתלמידים יוכלו להשיב על כל השאלות בנינוחות. תלמידים שיזדקקו להארכת זמן כדי להשלים את המבחן, יוכלו לקבלה בהתאם להחלטת בית הספר.
- ההחלטה אם להעביר את המבחן לתלמידים ברצף או בחלקים (עם הפסקה ביניהם) תיקבע על ידי בית הספר.
- אמצעי קשר – בשאלות הנוגעות לתוכן המבחן ולקשר שלו לתכנית הלימודים יש לפנות למפמ"ר ולנציגיו. בנושאים אחרים אפשר לשלוח דואר אלקטרוני למשרדי ראמ"ה לכתובת זו: rama@education.gov.il.

מחוון למבחן פנימי 135 בתושבע"פ לכיתה ו', תשע"ו

מספר הפריט	סוג הפריט	הציון על פי רמות ביצוע / התשובה הנכונה	אפשרויות הציון
חלק א – דינים			
1	סגור	5 = סימון של שתי הברכות האלה: (1) "זיכרונות" (4) "מלכויות" 2 = סימון ברכה נכונה אחת 0 = כל תשובה אחרת, לרבות סימון יותר משתי ברכות	5, 2, 0
2	ר"ב	5 = התשובה הנכונה: (1) שלושה טפחים 0 = כל תשובה אחרת	5, 0
3	סגור	5 = הקפה בעיגול של מילות הדין: "לא יאכל מחצות ואילך" הערה: הקפה בעיגול של המילים: "לא יאכל" תיחשב תשובה נכונה. 0 = כל תשובה אחרת	5, 0
4	סגור	5 = הקפה בעיגול של מילות הטעם: "לפרסם הנס" הערה: הקפה בעיגול של המילה "לפרסם" תיחשב תשובה נכונה. 0 = כל תשובה אחרת	5, 0
5	ר"ב	5 = התשובה הנכונה: (2) בברכה השנייה – "גבורות" 0 = כל תשובה אחרת	5, 0
6	ר"ב	5 = התשובה הנכונה: (4) להשלים בברכת "שומע תפילה". 0 = כל תשובה אחרת	5, 0
7	ר"ב	5 = התשובה הנכונה: (1) כדי להוסיף מהחול על הקודש. 0 = כל תשובה אחרת	5, 0
8	פתוח	6 = כתיבת התשובה: חפץ יקר ערך (שבשל ערכו אסור לטלטל אותו בשבת). 0 = כל תשובה אחרת	6, 0
9	ר"ב	5 = התשובה הנכונה: (2) סוף יום שלישי 0 = כל תשובה אחרת	5, 0

מחווין למבחן פנימי 135 בתושבע"פ לכיתה ו', תשע"ו

מספר הפריט	סוג הפריט	הציון על פי רמות ביצוע / התשובה הנכונה	אפשרויות הציון
10	סגור	6 = סימון של שלושת ההיגדים האלה: (2) אסור להלוות כסף בשבת בשל חשש כתיבה. (4) הנותן מתנה לחברו בשבת צריך להקנות לפני השבת. (5) מותר בשבת להניח קלפים, שעליהם כתובות אותיות, זה ליד זה כדי ליצור מילה. 3 = סימון שני היגדים נכונים 0 = כל תשובה אחרת, לרבות סימון יותר משלושה היגדים	6, 3, 0
11	פתוח	6 = תשובה העוסקת בשכר שניתן בעבור עבודה שבוצעה בשבת. 0 = כל תשובה אחרת	6, 0
12	ר"ב	5 = התשובה הנכונה: (3) אם רוצים להשתמש בכלי בשביל מלאכה מותרת. 0 = כל תשובה אחרת	5, 0
13א	סגור	5 = כתיבת שתי המילים האחרונות של המקרה: "הקהל שבת" 0 = כל תשובה אחרת	5, 0
13ב	סגור	5 = כתיבת שתי המילים האחרונות של הדין: "בית כנסת" 0 = כל תשובה אחרת	5, 0
14	ר"ב	5 = התשובה הנכונה: (4) כי תפילה היא בקשת רחמים. 0 = כל תשובה אחרת	5, 0
15	ר"ב	5 = התשובה הנכונה: (3) סליחות 0 = כל תשובה אחרת	5, 0
16	ר"ב	5 = התשובה הנכונה: (3) הוא צריך לומר לעני דברי ניחומים ופיוסים. 0 = כל תשובה אחרת	5, 0
17	פתוח	6 = תשובה המציינת שאם העשיר מבקש הלוואה לצורך קיומי והעני לצורך קניית מותרות, העשיר קודם. 0 = כל תשובה אחרת	6, 0
18	פתוח	6 = כתיבת התשובה: מדברי חכמים / מדרבן / מצווה של חכמים שאינה מהתורה / מדברי חז"ל 0 = כל תשובה אחרת	6, 0

מחווין למבחן פנימי 135 בתושבע"פ לכיתה ו', תשע"ו

מספר הפריט	סוג הפריט	הציון על פי רמות ביצוע / התשובה הנכונה	אפשרויות הציון
חלק ב – גמרא			
19	ר"ב	5 = התשובה הנכונה: (3) המחלוקת היא בדבר שאין בו סימן. 0 = כל תשובה אחרת	5, 0
20	פתוח	6 = תשובה המציינת את אחד הפירושים האלה: מהו המקרה שבו מדובר / איך מדובר / במה מדובר / במה המציאות / איך דומה / איך כך 0 = כל תשובה אחרת	6, 0
21	ר"ב	5 = התשובה הנכונה: (3) במעות מפוזרות 0 = כל תשובה אחרת	5, 0
22א	סגור	5 = הקפה בעיגול של המילה "ואמאי" או הקפה בעיגול של המילה "הא" 0 = כל תשובה אחרת, לרבות הקפה של שתי המילים "ואמאי הא"	5, 0
22ב	פתוח	4 = אחת האפשרויות האלה: אם התלמיד הקיף בסעיף א את המילה "ואמאי", יתקבלו תשובות העוסקות בהסברים האלה: "אמאי" זו מילה המסמנת שאלה / מעבר מעברית לארמית / מעבר ממובאה לשאלה / מעבר ממקרה לשאלה. או אם התלמיד הקיף בסעיף א את המילה "הא", תתקבל תשובה העוסקת בהסבר הזה: המילה "הא" זו פתיחה לשאלה. 0 = כל תשובה אחרת	4, 0
23	פתוח	6 = תשובה העוסקת במקרה שאדם איבד משהו ועדיין לא יודע שאיבד אותו, וכשיידע זאת ייתאש. 0 = כל תשובה אחרת	6, 0
24א	סגור	2 = כתיבת המילה האחרונה במקרה: "שם" 0 = כל תשובה אחרת	2, 0
24ב	סגור	2 = כתיבת המילה האחרונה בדיון: "שלו" 0 = כל תשובה אחרת	2, 0
24ג	סגור	2 = כתיבת המילה האחרונה בטעם: "מהן" 0 = כל תשובה אחרת	2, 0
25	ר"ב	5 = התשובה הנכונה: (1) אביי. 0 = כל תשובה אחרת	5, 0

מחווין למבחן פנימי 135 בתושבע"פ לכיתה ו', תשע"ו

מספר הפריט	סוג הפריט	הציון על פי רמות ביצוע / התשובה הנכונה	אפשרויות הציון
26	סגור	6 = סימון התשובות, כפי שמפורט להלן: 1. אמורא 2. אמורא 3. תנא 4. תנא 5. אמורא 4 = סימון ארבע תשובות נכונות 2 = סימון שלוש תשובות נכונות 0 = סימון פחות משלוש תשובות נכונות	6, 4, 2, 0
27	ר"ב	5 = התשובה הנכונה: (4) פתיחה של קושיה 0 = כל תשובה אחרת	5, 0
28	ר"ב	5 = התשובה הנכונה: (2) כי זיתים חזותם מוכיחה עליהם. 0 = כל תשובה אחרת	5, 0
29	ר"ב	5 = התשובה הנכונה: (4) "אשר תאבד ממנו ומצאתה". 0 = כל תשובה אחרת	5, 0
30	ר"ב	5 = התשובה הנכונה: (2) מחלוקות שבהן הלכה כאביי. 0 = כל תשובה אחרת	5, 0
31	ר"ב	5 = התשובה הנכונה: (1) קשה לשיטת רבא. 0 = כל תשובה אחרת	5, 0
32	סגור	6 = השלמת שלוש תשובות נכונות, כפי שמפורט להלן: 1. עכשיו 2. אָמור 3. פחות 4 = השלמת שתי תשובות נכונות 2 = השלמת תשובה נכונה אחת 0 = כל תשובה אחרת	6, 4, 2, 0

מחווין למבחן פנימי 135 בתושבע"פ לכיתה ו, תשע"ו

מספר הפריט	סוג הפריט	הציון על פי רמות ביצוע / התשובה הנכונה	אפשרויות הציון
33	ר"ב	5 = התשובה הנכונה: (4) כי אין בהן סימן. 0 = כל תשובה אחרת	5, 0
34	סגור	5 = הקפה בעיגול של המילים: "של נחתום" הערה: הקפה בעיגול של המילים: "של נחתום" והפירוש שאחריהן (עד למילה "סימן") תיחשב תשובה נכונה. 3 = הקפה בעיגול של המילים: "כל ככרות הנחתומין שוין אבל ככרות של בעל הבית יש בהן סימן" (אף על פי שהתשובה אינה נכונה, הסימון מעיד על התמצאות בדף הגמרא). 0 = כל תשובה אחרת	5, 3, 0
35	פתוח	6 = ציטוט המילים: "בשעת אסיפת גרנות" או כתיבתן בלשון התלמיד, לדוגמה: – בשלף איסוף גבולא – בשלף שמסיימים לאסוף אל גבולא 0 = כל תשובה אחרת, לרבות העתקה של כל פירוש רש"י	6, 0
36	סגור	5 = סימון שתי התשובות כפי שמפורט להלן: 1. לא נכון 2. לא נכון 0 = כל תשובה אחרת	5, 0

מחוון למבחן פנימי 135 בתושבע"פ לכיתה ו', תשע"ו

מספר הפריט	סוג הפריט	הציון על פי רמות ביצוע / התשובה הנכונה	אפשרויות הציון
<u>חלק ג – משנה</u>			
37	ר"ב	4 = התשובה הנכונה: (4) מדוע בודקים את החמץ בשתי השורות במרתף. 0 = כל תשובה אחרת	4, 0
38	פתוח	5 = כתיבת התשובה: בוקר/בבוקר 0 = כל תשובה אחרת	5, 0
39	ר"ב	5 = התשובה הנכונה: (3) אחרי החמץ שנעלם 0 = כל תשובה אחרת	5, 0
40	פתוח	5 = תשובה העוסקת בכך שעליו לבדוק חמץ (ואם ימצא חמץ יש לזרוק אותו / לשרוף אותו). 0 = כל תשובה אחרת	5, 0
41	ר"ב	5 = התשובה הנכונה: (3) שבשעה החמישית אסור לאכול את החמץ, אבל עדיין אין חובה לשרוף אותו. 0 = כל תשובה אחרת	5, 0
42	סגור	6 = השלמת ארבע תשובות נכונות כפי שמפורט להלן: 1. לאחר אמירת הקידוש 2. לאחר אמירת "המגיד" 3. לאחר אמירת ברכת המזון 4. לאחר אמירת ה"הלל" 4 = השלמת שלוש תשובות נכונות 2 = השלמת שתי תשובות נכונות 1 = השלמת תשובה נכונה אחת 0 = כל תשובה אחרת	6, 4, 2, 1, 0

מחוון למבחן פנימי 135 בתושבע"פ לכיתה ו', תשע"ו

מספר הפריט	סוג הפריט	הציון על פי רמות ביצוע / התשובה הנכונה	אפשרויות הציון
43	פתוח	6 = כתיבת שלוש המילים: 1. פסח 2. מצה 3. מרור הערה: אין חשיבות לסדר של כתיבת המילים. 4 = כתיבת שתיים מהמילים 2 = כתיבת אחת המילים 0 = כל תשובה אחרת	6, 4, 2, 0
44	ר"ב	5 = התשובה הנכונה: (2) אמירת "הלל" 0 = כל תשובה אחרת	5, 0
45	סגור	6 = הקפה בעיגול של שתי מילות הדין ופסוקית הדין: פטור, בעל החבית חייב בנזקו, חייב הערה: בפסוקית הדין "בעל החבית חייב בנזקו" הקפה בעיגול רק של המילה "חייב" או של המילים "בעל החבית חייב" או של המילים "חייב בנזקו" תיחשב נכונה. 4 = הקפה בעיגול של שתי מילות הדין או של פסוקית הדין ואחת ממילות הדין 0 = כל תשובה אחרת, לרבות הקפה של יותר מילים מהנדרש	6, 4, 0
46	סגור	5 = הקפה בעיגול של המילה: "בנזקו" הערה: הקפה בעיגול של המילים "חייב בנזקו" תיחשב תשובה נכונה. 0 = כל תשובה אחרת	5, 0
47	ר"ב	5 = התשובה הנכונה: (4) כי חכמים קנסו את מוציא התבן על שהוציא אותו לרשות הרבים. 0 = כל תשובה אחרת	5, 0

מחווין למבחן פנימי 135 בתושבע"פ לכיתה ו', תשע"ו

מספר הפריט	סוג הפריט	הציון על פי רמות ביצוע / התשובה הנכונה	אפשרויות הציון
48	פתוח	6 = כתיבת חמשת התשלומים: 1. נזק 2. ריפוי 3. שבת 4. בושת 5. צער הערות: 1. אין חשיבות לסדר של כתיבת התשלומים. 2. תשובות בלשון התלמיד, לדוגמה: "לשלם על התרופות" במקום "ריפוי", ייחשבו תשובות נכונות. 4 = כתיבה של ארבעה או שלושה מהתשלומים 0 = כל תשובה אחרת	6, 4, 0
49א	סגור	5 = הקפה בעיגול של מילות הפסוק: "ושלחה ידה" 0 = כל תשובה אחרת, לרבות הקפה של המילה "שנאמר"	5, 0
49ב	פתוח	5 = הסבר העוסק בכך שהמילים האלה מופיעות אחרי המילה "שנאמר". 0 = כל תשובה אחרת	5, 0
50	ר"ב	4 = התשובה הנכונה: (1) שתשלום בושת שווה לכל יהודי. 0 = כל תשובה אחרת	4, 0
51	סגור	6 = הקפת ארבע מילות המקרה: החובל, אחרים, והקוצץ, אחרים 4 = הקפת שלוש מהמילים 0 = כל תשובה אחרת, לרבות הקפה של יותר מארבע מילים	6, 4, 0
52	פתוח	5 = כתיבת תשובה העוסקת בפירוש: כדי שלא אתבע אותך לדין או בפירוש: כדי שלא יהיה חייב על הנזק שנעשה. 0 = כל תשובה אחרת	5, 0

מחווין למבחן פנימי 135 בתושבע"פ לכיתה ו', תשע"ו

מספר הפריט	סוג הפריט	הציון על פי רמות ביצוע / התשובה הנכונה	אפשרויות הציון
53	סגור	6 = השלמת שלוש תשובות נכונות, כפי שמפורט להלן: 1. עיוור 2. מעריכים 3. פוצע 4 = השלמת שתי תשובות נכונות 2 = השלמת תשובה נכונה אחת 0 = כל תשובה אחרת	6, 4, 2, 0
54	סגור	6 = סימון ליד שלושת ההיגדים האלה: (2) הלל היה נשיא. (4) רבן יוחנן בן זכאי היה תלמידו של הלל. (5) הלל שימש את שמעיה ואת אבטליון. 3 = סימון שני היגדים נכונים 0 = כל תשובה אחרת, לרבות סימון של יותר משלושה היגדים.	6, 3, 0